

प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीम परिषद्
पदपूर्ति तथा बढुवा समिति
सानोठिमी, भक्तपुरको

स्वास्थ्य प्रशिक्षक (सामान्य चिकित्सा)/सहायक लेक्चरर (सामान्य चिकित्सा)
(अधिकृत स्तर तृतीय श्रेणी प्राविधिक) पदको
खुला र आन्तरिक प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम

सेवा : प्राविधिक तथा प्रशिक्षण	समूह : स्वास्थ्य प्राविधिक तथा प्रशिक्षण	उपसमूह : सामान्य चिकित्सा
पद : स्वास्थ्य प्रशिक्षक (सामान्य चिकित्सा)/सहायक लेक्चरर (सामान्य चिकित्सा)		स्तर : अधिकृत स्तर तृतीय
पाठ्यक्रमको रूपरेखा : यस पाठ्यक्रमको आधारमा निम्नानुसार दुई चरणमा परीक्षा लिइनेछ ।		
प्रथम चरण : लिखित परीक्षा		पूर्णाङ्क : ३००
द्वितीय चरण : अन्तरवार्ता		पूर्णाङ्क : २५

प्रथम चरण : लिखित परीक्षा योजना

पत्र	विषय	खण्ड	परीक्षा प्रणाली	प्रश्न संख्या	अंक भार	समय	पूर्णांक	उत्तीर्णांक
प्रथम	सामान्य ज्ञान तथा नेपालको शिक्षा प्रणाली र प्रशिक्षण व्यवस्थापन	खण्ड (क) सामान्य ज्ञान र सामाजिक अध्ययन	वस्तुगत बहुउत्तर (Multiple Choice)	२५	२५ X २ = ५०	३० मिनेट	१५०	६०
		खण्ड (ख) नेपालको शिक्षा प्रणाली र प्रशिक्षण व्यवस्थापन	विषयगत (Subjective)	५ १	५ X १५ = ७५ १ X २५ = २५	२ घण्टा ३० मिनेट		
द्वितीय	सेवा सम्बन्धी प्राविधिक विषय	सेवा सम्बन्धी समूह/उपसमूहको प्राविधिक विषय	वस्तुगत बहुउत्तर (Multiple Choice)	२५	२५ X २ = ५०	३० मिनेट	१५०	६०
			विषयगत (Subjective)	५ १	५ X १५ = ७५ १ X २५ = २५	२ घण्टा ३० मिनेट		

द्वितीय चरण : अन्तरवार्ता योजना

विषय	पूर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली
अन्तरवार्ता	२५	मौखिक

- माथि उल्लेखित सेवा अन्तर्गतका समूहहरूको खुला/आन्तरिक प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम उपर्युक्त बमोजिम हुनेछ ।
- लिखित परीक्षाको माध्यम भाषा नेपाली वा अङ्ग्रेजी अथवा नेपाली र अङ्ग्रेजी दुवै हुन सक्नेछ ।
- यस पाठ्यक्रममा जे सुकै लेखिएको भएतापनि पाठ्यक्रममा परेका ऐन, नियमहरू परीक्षाको मितिभन्दा ३ (तीन) महिना अगाडि (संशोधन भएका वा संशोधन भई हटाइएका वा थप गरी संशोधन भई) कायम रहेकालाई यस पाठ्यक्रममा रहेको सम्झनु पर्दछ ।
- विषयगत उत्तर आवश्यकता अनुसार निम्न चार भागमा विभाजन गरी प्रस्तुत गर्नुपर्नेछ ।
(क) पहिलो भागमा समस्या पहिचान
(ख) दोस्रो भागमा समस्या समाधानका लागि मौजुदा सरकारी नीति र कार्यक्रम
(ग) तेस्रो भागमा समस्या समाधानका लागि सुझाव
(घ) चौथो भागमा सुझाव कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्यांकन गर्ने ठोस तरिका
- प्रथम चरणको लिखित परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरूलाई मात्र द्वितीय चरणको अन्तरवार्तामा सम्मिलित गराइनेछ ।
- प्रथम चरणको लिखित परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारको प्राप्ताङ्क र द्वितीय चरणको अन्तरवार्तामा प्राप्त गरेको अङ्क जोडी योग्यताक्रम अनुसार सिफारिस गरिनेछ ।
- पाठ्यक्रम लागू मिति : २०७१ वैशाख २३ गते ।
- यस भन्दा अगाडि लागू भएको माथि उल्लिखित सेवा/समूह/उप-समूहको पाठ्यक्रम खारेज गरिएको छ ।

द्रष्टव्य: सीमित खुला प्रतियोगिताको लागि पनि यही पाठ्यक्रम लागू हुनेछ । साथै उक्त सीमित खुला प्रतियोगितातर्फका उम्मेदवारहरूको लिखित परीक्षाको उत्तीर्णाङ्क परिषद्को कर्मचारी सेवा शर्त तथा सुविधा सम्बन्धी विनियमावली २०६९ को विनियम २९ मा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ ।

**स्वास्थ्य प्रशिक्षक (सामान्य चिकित्सा)/सहायक लेक्चरर (सामान्य चिकित्सा)
(अधिकृत स्तर तृतीय श्रेणी प्राविधिक) पदको
खुला र आन्तरिक प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम**

प्रथम पत्र : सामान्य ज्ञान तथा नेपालको शिक्षा प्रणाली र प्रशिक्षण व्यवस्थापन

खण्ड “क” सामान्य ज्ञान र सामाजिक अध्ययन

पूर्णाङ्क - ५०

१. नेपालको भौगोलिक ऐतिहासिक, आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक, राजनीतिक अवस्था र खेलकुद सम्बन्धी जानकारी
२. विश्वका महत्वपूर्ण समसामयिक घटना सम्बन्धी जानकारी
३. विज्ञान प्रविधि सम्बन्धी महत्वपूर्ण उपलब्धि सम्बन्धी जानकारी
४. नेपालको लोकतन्त्रका लागि भएका महत्वपूर्ण अभ्यासहरू
५. नेपालको शैक्षिक विकासका प्रयासहरू
६. भौगोलिक आधारमा नेपालको विभाजन र प्रत्येक भागका विशेषताहरू, नेपालको प्राकृतिक सम्पदा, जलस्रोत, पहाडहरू, खानी, जलवायु
७. नेपालको इतिहास प्राचिनकाल, मध्यकाल र आधुनिक कालसम्मको जानकारी
८. नेपालमा योजनाबद्ध विकास र नेपालको सरकारी बजेट प्रणाली
९. वातावरण प्रदूषणका कारणहरू र यसबाट हुने खतराहरू, वातावरण स्वच्छ र सन्तुलित राख्ने उपायहरू, शहरीकरण र जनसङ्ख्या वृद्धि तथा वातावरणको सम्बन्ध
१०. नेपालको परराष्ट्र सम्बन्ध, सार्क, विमिस्टेक र संयुक्त राष्ट्रसङ्घ सम्बन्धी जानकारी
११. समावेशीकरण, सशक्तिकरण र सकारात्मक विभेद
१२. नेपालको शासन प्रणाली र शासन सम्बन्धी जानकारी, कानूनी शासन, असल शासन, लोकतान्त्रिक मूल्य र मान्यता, बहुदलीय प्रजातान्त्रिक व्यवस्था, लोकतन्त्र, लोकतान्त्रिक गणतन्त्र, समावेशी लोकतन्त्र, समावेशीकरण, समानुपातिक प्रतिनिधित्व, सकारात्मक विभेद, लैंगिक समता, महिला शसक्तिकरण, नागरिक शिक्षा, संघीयता ।

खण्ड “ख” नेपालको शिक्षा प्रणाली र प्रशिक्षण व्यवस्थापन

पूर्णाङ्क - १००

१. विद्यालय तहको शिक्षा

- १.१ प्रारम्भिक बाल विकास/पूर्व प्राथमिक शिक्षा
- १.२ आधारभूत शिक्षा (कक्षा १ देखि ८ सम्म)
- १.३ माध्यमिक शिक्षा
- १.४ उच्च माध्यमिक शिक्षा

२. उच्च शिक्षा

- २.१ नेपालका विश्वविद्यालयहरू र त्यसका सङ्कायहरू
- २.२ शैक्षिक प्रतिष्ठानहरू

३. नेपालमा शिक्षा विकासको इतिहास

- ३.१ शैक्षिक इतिहास र महत्वपूर्ण शैक्षिक घटनाहरू
- ३.२ शिक्षाका योजनाहरू र नेपालको आवधिक विकास योजनाहरूमा शिक्षाका योजना तथा कार्यक्रमहरू
- ३.३ चालु आवधिक योजनामा शिक्षा ।

४. प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीम परिषद् सम्बन्धी जानकारी पृष्ठभूमि र महत्व
- ४.१ प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीम परिषद्को पृष्ठभूमि र महत्व
  - ४.२ प्राविधिक शिक्षा र साधारण शिक्षाको तुलनात्मक अध्ययन
  - ४.३ प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीममा गरीव र पिछडिएका वर्गहरूको पहुँच
  - ४.४ प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीमका अवसर, चुनौति र सम्भावनाहरू
  - ४.५ प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीम परिषद् सेवामा वृत्ति विकास (Career Development) र कार्यक्षमताको प्रतिस्पर्धात्मक विकास
  - ४.७ प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीम परिषद्को संस्थागत संरचना र व्यवस्थापन
  - ४.८ प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीम परिषद्को गुणस्तरीयता र प्रभावकारीता

5. Training Design:

- 5.1 Training needs analysis with customers and the participants
- 5.2 Training courses and training packages in child/adult friendly environment
- 5.3 Training materials such as reading materials, projected and non-projected visuals
- 5.4 Training sessions for child /adult learning environment
- 5.5 Training follow-up

6. Training Delivery and Evaluation:

- 6.1 Training session management
- 6.2 Participants; knowledge, skills and attitude prior to training
- 6.3 Participants' gain in knowledge and skills.
- 6.4 Training Evaluation

7. Writing Documentation:

- 7.1 Writing reports
- 7.2 Filling system and communicate accordingly
- 7.3 Documentation system of trainings

8. Others

- 8.1 Training follow-up and report to concerned authorities
- 8.2 Customer care agent to various technical schools and other customers
- 8.3 Consultancy services to INGOs
- 8.4 Facilitate workshops / meeting
- 8.5 Monitor training programs
- 8.6 Perform consulting and continuing trainings tasks
- 8.7 Yearly plan of operation
- 8.8 Planning and estimating organizational budget
- 8.9 Maintenance system of the organization

9. Physical abilities

- 9.1 Physically and mentally fit to work

10. Instructional Skills

- 10.1 Develop a lesson plan
- 10.2 Develop a session plan (5D method)
- 10.3 Develop PowerPoint slides

स्वास्थ्य प्रशिक्षक (सामान्य चिकित्सा)/सहायक लेक्चरर (पब्लिक हेल्थ)
(अधिकृत स्तर तृतीय श्रेणी प्राविधिक) पदको
खुला र आन्तरिक प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम
द्वितीय पत्र : सेवा सम्बन्धी प्राविधिक विषय

पूर्णाङ्क - १५०

द्वितीय पत्र : खण्ड “ख”

1. Aetiology, clinical feature, investigation, diagnosis and management of

1.1. Respiratory Disease.

Pleuritis, Asthma, Bronchitis, Chronic Obstructive airway disease, Pneumonia, Tuberculosis, Lung abscess, Bronchial Carcinoma, Occupational Disease of respiratory tract, Bronchiectasis, Pleural effusion.

1.2. Cardiovascular Disease.

Pulmonary stenosis, Coarctation of aorta, Rheumatic Fever, Rheumatic heart disease, Endocarditis, Hypertensive cardiovascular disease, Arteriosclerotic heart disease, Cardiac failure, Congestive cardiac failure, Cor pulmonale, Ischaemic heart disease, Acute myocardial infarction, Interpretation of normal ECG and common abnormal findings.

1.3. Gastro intestinal and Disease of Liver

Acute Gastritis, Peptic Ulcer, Bacillary and Amoebic Dysentery, Ulcerative Colitis, Cirrhosis of Liver, Hepatitis, Abdominal Tuberculosis, Pancreatitis, Diarrhoea, worm infestation, Carcinoma of GI tract, Acute appendicitis, Acute cholecystitis

1.4. Blood and Lymphoreticular disease.

Anemia, Leukemia, Purpura, Polycythemia, Lymphomas and coagulopathy.

1.5. Central Nervous System

Migraine, Neurosyphilis, Encephalitis, Cerebrovascular accidents, Meningitis, Parkinson disease, Epilepsy, Neurological examination, Unconscious patient, Head injury, Spinal cord injury

1.6 Endocrine and Metabolic disorder

Thyrotoxicosis, Ketoacidosis, Myxoedema, Cushing syndrome, Diabetes

1.7 Bones, Joint and collagen disease.

Pyogenic osteomyelitis, Gout, Systemic lupus erythematosus, Ankylosing spondylitis, Mycotic infection, Tuberculosis of bone and joints.

1.8. Renal disease

Urinary tract infection, Haematuria, Acute Glomerulonephritis, Nephrotic syndrome, Renal failure, Acidosis and alkalosis, Polycystic kidney

1.9 .Tropical disease

Cholera, Typhoid, Malaria, Filaria, Kala Azar, Leprosy, Chickenpox, Amoebiasis, Rabies, Snakebite, Dengue.

1.10. Poisoning and Toxicology

Organophosphorus, Barbiturate, Corrosives, Heavy metal poisoning.

1.11. Dermatological disease

Urticaria, Scabies, Dermatophytosis, Herpes simplex, Zoster, Psoriasis, Eczema
Drug eruptions, Cyst, Viral wart, Skin tumor.

1.12. Venereal Diseases

Syphilis, Gonorrhea, Chancroid, HIV/AIDS.

1.13. Mental Disorder

Depression, Neurosis, Psychosis, Psychosomatic disorder and mental retardation
Hysteria, Psychosexual problem, Alcohol and substance abuse.

1.14. Childhood Disease and health

Diarrhea, Upper respiratory tract infection, Poliomyelitis, Essential newborn care, Pertussis, Diphtheria, Measles, Typhoid, Tuberculosis, Leukemia, Rheumatic Fever, Hepatitis, Protein energy malnutrition, Integrated Management of childhood illness (IMCI), Child growth and development, Immunization, Child feeding.

2. Gynecology and obstetrics

- Normal pregnancy, delivery and management of postnatal period
- Management of complications of pregnancy, delivery and postnatal period
- Hypertension
- Diabetes mellitus
- Rheumatic heart disease in relation to pregnancy
- Stages of normal delivery
- APH/PPH
- Leucorrhea
- Temporary and permanent methods of contraception
- PID
- Uterine prolapse
- Cancer of cervix
- Mastitis
- Cancer of breast

3. General Surgery.

Inflammation, Blood transfusion, Burn, Shock, Ulcers, Tumour, Hernia, Acute abdominal problem, Intestinal Obstruction, Liver Abscess, Pneumothorax, Injuries
Renal colic, External and internal haemorrhage, Phimosis and paraphimosis, Surgical contraception, Hydrocele, Haematuria, Sinus and fistula, Rectal prolapse and haemorrhoids, Tetanus and gas gangrene, Local and general anaesthesia, Sterilization
Minor surgical procedure

4. Orthopaedics

Fracture, Dislocation, Osteomyelitis, Tubercular Spine, Spina Bifida, Crush Injury
Amputation, Artificial Limbs, Traction technique, Techniques for immobilization.

5. Eyes

Eye Injuries, Foreign body in Eye, Chalazion, Blepharitis, Conjunctivitis, Corneal Ulcer, Trachoma, Glaucoma, Cataract, Night blindness.

6. Ear, Nose and Throat

Foreign bodies in ear, nose and throat, Otitis Media, Otitis Externa, Tonsillitis, Pharyngitis, Nasal Allergy, Nasal Polyp, Epistaxis.

7. Dental

Extraction of teeth, Dental carries, Gingivitis, Pulpitis, Leucoplakia

8. Anesthesia

Principles of administering safe GA/CA, Pre anesthetic history, Pre anesthetic drugs , Anesthesia, Post operative complication of anesthesia,

9. Forensic medicine

Role and duties of medical practitioner, Postmortem and its legal implications. Medical ethics, Putrefaction, Saponification etc

10. Community Health

- 10.1 Demography and vital statistics
- 10.2 Society
- 10.3 Culture and health
- 10.4 Family
- 10.5 Communication
- 10.6 Doctor patient relationship
- 10.7 Epidemiological techniques and methods
- 10.8 Problem solving exercise on the epidemiology
- 10.9 Community Survey
- 10.10 Communicable Disease prevention and control
- 10.11 Environmental Health : water, waste disposal, air pollution, healthful housing, insect control, occupational health
- 10.12 Family planning services
- 10.13 Food and nutrition: Nutrients, dietary, requirement, deficiency, disease prevention and control.

11. केही ऐन नियमहरु

- 11.1 नेपाल स्वास्थ्य व्यावसायी परिषद् ऐन तथा नियमावली
- 11.2 National Health Policy - 1991
- 11.3 National Safe motherhood Policy
- 11.4 National Long Term Health Plan
- 11.5 National Drug Act
- 11.6 Health Management Information System
- 11.7 National TB Control Program
- 11.8 National HIV/AIDS control program
- 11.9 National Health Care Delivery system
- 11.10 Organization of Department of Health Services, District Health Office, PHCC, HP, SHP
- 11.11 Health Sector in current five year plan
- 11.12 National Vector disease control program
- 11.13 National Population Policy and family planning programme
- 11.14 National Health Profile and Health Indicators

१२. कार्यालयमा कम्प्युटरको प्रयोग

- १२.१ कम्प्युटर सम्बन्धी आधारभूत ज्ञान
- १२.२ Microsoft Office (Ms Word, Ms Excel, Ms PowerPoint) सम्बन्धी जानकारी

द्रष्टव्य: : द्वितीय पत्र सेवा सम्बन्धी प्राविधिक विषयबाट ५० अंक भारको वस्तुगत बहुउत्तरको प्रश्नहरु तथा १०० अंक भारको विषयगत प्रश्नहरु सोधिनेछन् ।

॥ समाप्त ॥